

*Ніколаєнко Ю. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології та перекладу
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ COIL

Анотація. У статті досліджується проблема використання технології COIL як ефективного засобу підготовки майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу. У сучасному глобалізованому світі важливим чинником успішної взаємодії та співробітництва в усіх сферах є міжкультурний діалог, який досить часто відбувається за участі перекладача, що здійснює посередницьку діяльність у комунікації між представниками різних країн. З огляду на це, підготовка до міжкультурного діалогу має бути невід'ємним складником професійної підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО. Технологія COIL (collaborative online international learning – спільне міжнародне онлайн навчання) розглядається як технологія підготовки майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу шляхом створення спільного навчального онлайн середовища для студентів з двох відмінних лінгвокультурних соціумів, у якому вони взаємодіють за методикою співробітництва у рамках спільно розробленого викладачами обох ЗВО курсу. Основною відмінністю COIL від інших видів віртуальної мобільності є наявність спільно розробленої навчальної програми, за якою студенти обох закладів освіти навчаються у співробітництві. Серед найбільших переваг даної технології варто виділити ефективність у формуванні міжкультурної компетентності, навчання у співробітництві, отримання досвіду участі у міжкультурному діалозі через практику та одночасне залучення великої кількості студентів до академічної мобільності. Однак у процесі впровадження COIL можуть виникати певні бар'єри, зокрема дидактичні (пов'язані зі спільним викладанням), технологічні (цифрова грамотність, швидкість інтернету, наявність постійного з'єднання) та організаційні (залучення студентів до програми, різниця у часових поясах). У статті обґрунтовано три етапи у впровадженні COIL – планування, реалізація та рефлексія. На першому етапі відбувається пошук університету-партнера, відбір студентів для участі спільному онлайн навчанню, розробка навчальної програми, аналіз потенційних бар'єрів та пошук способів для їх запобігання. Другий етап передбачає проведення спільних онлайн занять за методикою співробітництва. Третій етап пов'язаний з аналізом ефективності COIL, що передбачає оцінювання результатів роботи та внесення коректив для можливої подальшої співпраці.

Ключові слова: міжкультурний діалог, міжкультурна компетентність, онлайн навчання, навчання у співробітництві, майбутні перекладачі.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах сучасного глобалізованого світу надзвичайно важливою є проблема налагодження ефективної співпраці між пред-

ставниками різних країн в різних сферах суспільного життя — від політики і економіки до науки та освіти. Успішне вирішення непорозумінь і подолання культурних бар'єрів через відкритість, готовність слухати, розуміти і приймати інші культури є основою налагодження якісної комунікації і співробітництва для збереження стабільності. У цьому контексті міжкультурний діалог є необхідною передумовою для сталого розвитку нашого соціуму. Особливе місце у процесі міжкультурного діалогу займає перекладач, який є не просто мовним посередником, що забезпечує обмін інформацією, але й безпосереднім учасником і ключовою фігурою у взаємодії між представниками різних лінгвокультурних середовищ. Адже саме від професіоналізму перекладача, його глибокого розуміння не лише технічних аспектів перекладу, але й екстралінгвістичних чинників, зокрема культурних, соціальних і психологічних контекстів, залежить досягнення взаєморозуміння та побудова продуктивних відносин. З огляду на це підготовка майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу є невід'ємним складником їх фахової підготовки, що зумовлює необхідність розробки та впровадження в освітній процес ефективних навчальних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема міжкультурного діалогу в освіті висвітлюється у численних наукових розвідках (С. Р. Бабушко, О. П. Бартош, З. І. Мигалина, А. Козак, М. Кумар, І. Г. Радул, С. Г. Радул, Т. Саковська, С. Л. Соловей, М. М. Ткач, В. Д. Шульгіна). Різні аспекти підготовки майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу розкрито у працях С. І. Бахова, М. Антонівської, Н. Воеводиної, Г. Кравченко (міжкультурна компетентність), Н. Рибіної, Н. Кошіль, О. Гирилі (навчання міжкультурної комунікації), Л. Е. Лебедевої, О. К. Рахімової (лінгвокультурологічний підхід у викладанні іноземної мови для майбутніх перекладачів), К. Зоренко, О. Захуцької (методи міжкультурного навчання), А. Ляшиної (культурологічний підхід до підготовки перекладачів). Актуальним є дослідження М. М. Моцар, у якому обґрунтовано педагогічні умови формування полікультурної компетентності перекладача з використанням технологій дистанційного навчання, серед яких ватро виділити проектування мовного парасередовища за допомогою інтерактивних технологій навчання та побудова процесу навчання іноземним мовам на основі діалогу культур [1]. Проте проблема розробки технологій підготовки майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу потребує більш детального вивчення.

Мета статті – обґрунтувати особливості застосування технології COIL у підготовці майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діалог культур у філософії виступає як метод пізнання культури, як принцип її розвитку і збереження. Діалог є найпродуктивнішим обміном культурними сенсами, завдяки якому одна «культура пізнає себе через іншу, а значущі явища в одній породжують відповідні феномени в іншій – це, своєю чергою, зумовлює наявність спільного культурного буття» [2, с. 140].

С. Г. Радул і І. Г. Радул зазначають, що в європейському освітньому просторі діалог культур розглядається як освітня стратегія, спрямована на здійснення переходу від концепції «освіченої людини» до концепції «людини культури», яка є суб'єктом міжкультурного діалогу. Основними характеристиками суб'єкта культури є здатність

до адаптації в сучасних умовах проживання в мультикультурному та мультиетнічному суспільстві, вміння встановлювати контакти з носіями мови, представниками різних соціокультур, здатність долати можливі труднощі, які виникають при зіткненні з чужою культурою і її носіями, а також толерантність до іншого стилю життя та устрою [3, с. 88].

У лінгводидактиці діалог культур розглядають як лінгвометодичний принцип, згідно якого іноземна мова вивчається у тісному зв'язку з культурою тих народів, які є носіями цієї мови. І власне сам процес вивчення іноземної мови є діалогом культур [4].

Поняття «міжкультурний діалог» є одним з ключових у документах Ради Європи і трактується як «відкритий і шанобливий обмін думками між окремими особами та групами, що належать до різних культур, який веде до глибшого розуміння світосприйняття іншого» [5, с. 10]. Саме у такому трактуванні розглядається поняття «міжкультурний діалог» у даному дослідженні.

Важливим чинником міжкультурного діалогу є розвинена міжкультурна компетентність його суб'єктів. Міжкультурна компетентність передбачає наявність достатніх знань про певні культури, а також загальних знань про проблеми, що виникають під час взаємодії представників різних культур, відкрите ставлення, яке сприяє встановленню та підтриманню контакту з іншими людьми, а також навички, необхідні для того, щоб використовувати як знання, так і ставлення під час взаємодії з представниками різних культур [6].

З огляду на це підготовка майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу є важливим компонентом їхньої професійної підготовки та має бути спрямована на формування міжкультурної компетентності студентів. Така підготовка включає кілька аспектів, зокрема теоретичний (поглиблення знань студентів про культуру інших країн та народів), ціннісний (формування відкритості до сприйняття культурних цінностей, що відрізняються від власних, толерантності, поваги і прийняття культурного різноманіття сучасного світу, мотивації для подолання культурних розбіжностей і досягнення взаєморозуміння) та практичний (розвиток умінь і навичок бути активним учасником міжкультурного діалогу та ефективним посередником у забезпеченні якісної співпраці у мультикультурному світі).

Однією із найбільш перспективних та інноваційних технологій у підготовці майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу є технологія COIL (collaborative online international learning – спільне міжнародне онлайн навчання).

У зарубіжних науково-методичних джерелах COIL розглядають як:

– нову освітню парадигму, спрямовану на розвиток міжкультурної обізнаності через спільне мультикультурне навчальне середовище, у якому викладачі з двох різних лінгвокультурних соціумів разом працюють над розробкою спільного курсу з акцентом на командне навчання [7];

– методику, що допомагає створити середовище для сприяння розвитку міжкультурної компетентності з використанням технології для об'єднання класів з різних географічних локацій, що відрізняються у мовному і культурному аспектах [8];

– інклюзивний та екологічно чистий метод викладання та навчання, що використовується для інтернаціоналізації навчальної програми, в якій викладачі з різних навчальних закладів у різних країнах спільно розробляють курс, спрямований на сприяння розвитку у студентів навичок взаємодії, міжкультурної компетентності та засвоєння навчального матеріалу через співробітництво [9];

– будь-яку педагогічну діяльність, що використовує технологію для об'єднання студентів з різних географічних локацій через роботу над курсом [10];

– інноваційний, економічно ефективний і масштабований метод навчання, який сприяє міжкультурному навчанню через онлайн-співпрацю між викладачами та студентами, які проживають у різних країнах в контексті курсу [11].

– навчальне середовище, створене двома університетами з різних країн, у якому студенти мають можливість практикувати онлайн навчання у співробітництві і розвивати кроскультурні та технологічні навички з міжнародними партнерами; ключовий інструмент для реальної інтернаціоналізації вдома (без необхідності їхати за кордон) [12].

Іноді поняття COIL вживають синонімічно до понять «віртуальний обмін», «міжкультурний онлайн обмін» чи «віртуальна мобільність» [10]. Однак, як зазначає М. Esche, COIL – це не теж саме, що онлайн навчання, хоча й може бути компонентом онлайн навчання, зокрема як один з багатьох методів, що підвищують ефективність онлайн навчання [11]. Ключовою відмінністю COIL від інших видів віртуальних обмінів вважають наявність спільно розробленої навчальної програми, за якою студенти обох закладів освіти навчаються у співробітництві є [7, 9].

Основними характеристиками COIL є: 1) співпраця двох або більше викладачів з різних навчальних закладів з різних країн; 2) викладачі разом розробляють та координують спільний онлайн курс або серію онлайн завдань для своїх студентів; 3) акцент робиться на міжкультурній взаємодії та розвитку навичок співпраці через навчання у команді; 4) завдання розробляються таким чином, щоб забезпечити наявність основних елементів навчання у співробітництві (позитивна соціальна взаємозалежність, взаємодія один з одним, індивідуальна відповідальність, навички роботи в групах); 5) виконання завдань повинно включати елементи оцінювання; 6) COIL може бути інтегрованим у зміст однієї навчальної дисципліни або кількох (на основі міждисциплінарного підходу); 7) тривалість COIL зазвичай становить кілька тижнів (від 4 до 15) [9].

У контексті даного дослідження COIL розглядається як технологія підготовки майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу шляхом створення спільного навчального онлайн середовища для студентів з двох відмінних лінгвокультурних соціумів, у якому вони взаємодіють за методикою співробітництва у рамках спільно розробленого викладачами обох ЗВО курсу.

Технологію COIL можна імплементувати до змісту ряду навчальних дисциплін циклу професійної підготовки майбутніх перекладачів, зокрема «Практика усного та писемного мовлення», «Ділова іноземна мова», «Література англomовних країн», «Лінгвокраїнознавство», «Міжкультурна комунікація». Іншим варіантом є створення окремого курсу з урахуванням потреб і можливостей студентів, викладачів та ЗВО, яких залучено до впровадження COIL. На нашу думку, оптимальним є створення спільного навчального онлайн середовища для студентів двох університетів, що дозволяє найбільш ефективно використовувати переваги технології COIL. Залучення трьох і більше ЗВО ймовірно спричинить додаткові труднощі у використанні COIL, такі як: різні підходи до розробки навчальної програми, відбору тем і завдань, оцінювання; організація одночасного онлайн заняття для студентів з трьох і більше країн; забезпечення взаємодії між великою кількістю студентів тощо.

Серед основних аргументів, що доводять ефективність впровадження технології

COIL у навчальний процес, дослідники виділяють такі: 1) Навчання у співробітництві – це перевірена методика, що сприяє розвитку навичок роботи в команді та ефективному засвоєнню навчального матеріалу; 2) Онлайн-комунікація забезпечує відносно екологічно чистий (у порівнянні з авіа перельотами) та інклюзивний спосіб отримати міжнародний досвід та навички спілкування в інтернеті; 3) Міжнародна (соціальна) взаємодія сприяє формуванню у студентів міжкультурної компетентності, яка буде корисною у сучасному глобалізованому світі; 4) Навчання через практику – це цікавий і незабутній досвід [9].

Необхідно зазначити, що під час застосування технології COIL викладачі можуть стикатися з певними труднощами, які можуть вплинути на ефективність процесу підготовки до міжкультурного діалогу. Зокрема виділяють три групи бар'єрів у впровадженні COIL: 1) дидактичні бар'єри – труднощі, пов'язані зі спільним викладанням (розробка навчального плану, відбір змісту навчання, оцінювання тощо), необхідність врахування культурних відмінностей між студентами, запобігання непорозумінню та можливим конфліктам; 2) технологічні бар'єри – цифрова грамотність студентів і викладачів, швидкість інтернету та наявність постійного з'єднання, непорозуміння, спричинені використанням певних комп'ютерних технологій; 3) організаційні бар'єри – залучення студентів до програми, навички студентів (рівень володіння мовою, мотивація, тайм менеджмент), різниця у часових поясах, низький рівень взаємодії у парах і групах поза рамками спільних онлайн занять [12]. Вважаємо, що викладачі мають бути обізнані з вищезгаданими бар'єрами, бути готовими до того, що такі перешкоди можуть виникнути у процесі роботи, враховувати їх потенційний негативний вплив на навчальний процес та заздалегідь планувати та розробляти способи того, як запобігти виникненню цих бар'єрів та того, як успішно подолати ці перешкоди, якщо вони вже існують.

Варто наголосити, що ключовою перевагою технології COIL у підготовці майбутніх перекладачів до міжкультурного діалогу є занурення у процес спілкування з представниками іншого лінгвокультурного соціуму. Такий досвід сприяє формуванню усіх складників міжкультурної компетентності – знань про іншу культуру, менталітет, комунікативну поведінку представників цієї культури; здатності використовувати ці знання у процесі

іншомовного міжкультурного спілкування; позитивного особистісного ставлення до іншої культури, толерантності, бажання знаходити шляхи до взаєморозуміння попри всі відмінності. З огляду на це важливою умовою ефективності технології COIL є створення середовища для отримання позитивного досвіду міжкультурного спілкування, яке хоч і відбувається в рамках навчальної діяльності, проте має бути максимально наближеним до реальної взаємодії між представниками різних культур. Цього можна досягти шляхом використання автентичних навчальних матеріалів та ретельним відбором компонентів змісту навчання, зокрема актуальних тем та типових комунікативних ситуацій, в яких студенти можуть опинитися в умовах реального спілкування з представниками різних країн.

Результативність COIL також залежить від детального планування та дотримання чіткої послідовності усіх етапів впровадження технології у навчальний процес. Вважаємо за доцільне виділити три етапи у впровадженні технології COIL – планування, реалізація та рефлексія. На етапі планування відбувається ознайомлення викладачів з особливостями технології COIL, пошук університету-партнера, обговорення перспектив роботи, визначення дисципліни, в рамках якої буде використовуватися COIL, розподіл обов'язків між викладачами, розробка навчальної програми (окремого нового курсу чи змістового модуля до курсу, що вже викладається), навчальних завдань, системи оцінювання, засобів навчання, визначення онлайн ресурсів для проведення занять, складання розкладу. На цьому ж етапі проводиться відбір студентів для участі спільному онлайн навчанню та проведення вхідного контролю рівня міжкультурної компетентності учасників. Також необхідно проаналізувати потенційні бар'єри у використанні COIL та розробити способи для їх запобігання та усунення. На другому етапі відбувається власне реалізація запланованих заходів у процесі спільного онлайн навчання. Спочатку необхідно ознайомити студентів з новим для них форматом роботи, описати цілі, очікувані результати, критерії оцінювання тощо. Важливо відмітити, що взаємодія між студентами не обмежується часовими рамками спільних онлайн занять. Більш того, бажано, щоб студенти продовжували міжкультурну співпрацю у невеликих групах поза межами спільних онлайн занять, наприклад у процесі виконання певних завдань, а результати їхньої співпраці можуть бути представлені на заняттях. Під час останнього етапу відбувається аналіз ефективності роботи з COIL, що передбачає оцінювання результатів, визначення досягнень і невдач, внесення коректив для можливої подальшої роботи. Студентів також залучають до етапу рефлексії, щоб з'ясувати, чи відбулися зміни у їхньому рівні міжкультурної компетентності, а також дізнатися про їхні враження та побажання.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна констатувати, що підготовка до міжкультурного діалогу є важливим складником фахової підготовки майбутніх перекладачів до здійснення посередницької діяльності у процесі спілкування між представниками різних країн для досягнення взаєморозуміння та ефективної співпраці. Серед сучасних методик формування міжкультурної компетентності варто виділити інноваційну технологію COIL, що передбачає онлайн навчання у співробітництві між викладачами та студентами двох і більше ЗВО з різних країн. Аналіз наукових джерел свідчить про позитивний досвід використання COIL у зарубіжних університетах та підтверджує значний потенціал даної технології

у міжкультурному навчанні. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням досвіду впровадження технології COIL в українських ЗВО та її ефективності у підвищенні якості професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Література:

1. Моцар М. М. Формування полікультурної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій дистанційного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2018. 22 с.
2. Мокан Н. І., Чорноморденко І. В. Діалог культур як діалог цінностей. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2021. Випуск 1 (173). Том 1. С. 139–154.
3. Радул С. Г., Радул І. Г. Концептуальні основи діалогу культур в європейському освітньому просторі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Спецвипуск. Том 2. С. 87–90.
4. Воробель М. М., Романчук О. В., Юрко Н. А. Сучасні моделі міжкультурних і транскультурних комунікативних процесів вивчення іноземних мов. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 78. С. 38–44.
5. White Paper on Intercultural Dialogue: Living Together As Equals in Dignity. Council of Europe, 2008. URL: https://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf
6. Concepts Glossary. e-Platform on Intercultural Dialogue. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/interculturaldialogue/en/concept-glossary>
7. Rubin J. Embedding Collaborative Online International Learning (COIL) at Higher Education Institutions. An Evolutionary Overview with Exemplars. URL: <https://studyabroad.uic.edu/wp-content/uploads/sites/256/2020/08/Rubin-Embedding-Collaborative-Online-International-Learning-at-Higher-Education-Institutions.pdf>
8. Appiah-Kubi Philip and Annan Ebenezer. A Review of a Collaborative Online International Learning. *Engineering Management and Systems Faculty Publications*. 2020. URL: https://ecommons.udayton.edu/enm_fac_pub/2
9. Hackett S., Dawson M., Janssen J., Tartwijk J. Defining Collaborative Online International Learning (COIL) and Distinguishing it from Virtual Exchange. *TechTrends*. September 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/384225506_Defining_Collaborative_Online_International_Learning_COIL_and_Distinguishing_it_from_Virtual_Exchange
10. Global Learning Conference: Transcending Boundaries through COIL. October 30 -31, 2017. Chicago, IL. URL: <https://globallearningconference.org/>
11. Esche M. Incorporating Collaborative Online International Learning (COIL) into Study Abroad Courses. A Training Design. 2018. Capstone Collection. 3096. URL: <https://digitalcollections.sit.edu/capstones/3096>
12. Alvarez L., Steiner M. Collaborative Online International Learning: From a Systematic Review of Literature about Barriers to an Implementation Plan. *ASEM Education in a Digital World: Bridging the Continents – Connecting the People* / M Shifferings, S. Weissenbach, N. Knops, Nina. DAAD, 2019. P. 18–29. URL: <https://sonar.ch/global/documents/312717>

Nikolaenko Yu. Training future translators for intercultural dialogue using COIL technology

Summary. The article deals with the problem of using COIL technology as an effective means of training future translators for intercultural dialogue. In today's globalized world, successful interaction and cooperation in all spheres is greatly connected with intercultural dialogue, which often takes place with the participation of a translator who mediates communication between representatives of different countries. Therefore, preparation for intercultural dialogue should be an integral part of the future translators' professional training in higher educational institutions. COIL (collaborative online international learning) refers to the technology which is used to train future translators for intercultural dialogue by creating a common online learning environment for students from two different linguistic and cultural societies, in which they interact and learn collaboratively within the framework of a course jointly developed by teachers of both universities. The main difference between COIL and other types of virtual mobility is the availability of a jointly developed curriculum, according to which students from both educational institutions learn in collaboration. The greatest advantages of this technology include its effectiveness in intercultural competence development, collaborative learning, gaining experience in intercultural dialogue through practice and simultaneous involvement of a large number of students into academic mobility. However, there are certain barriers in COIL implementation, such as didactic (related to joint teaching and learning), technological (digital literacy, Internet speed, availability of a permanent connection) and organizational (involvement of students in the program, different time zones). The author describes three stages in COIL implementation – planning, implementation, and reflection. The first stage refers to finding a partner university, selecting students to participate in joint online learning, developing a curriculum, analyzing potential barriers and finding ways to prevent them. The second stage involves conducting joint online classes using the collaborative methods. The third stage is connected with the analyses of COIL effectiveness, i.e. evaluating its results and making adjustments for possible further cooperation.

Key words: intercultural dialogue, intercultural competence, online learning, collaborative learning, future translators.